

# Učni načrt

*Izbirni predmet*

**PROGRAM OSNOVNOŠOLSKEGA IZOBRAŽEVANJA**

**SLOVENŠČINA**

*Gledališki klub*

*Literarni klub*

*Šolsko novinarstvo*

# Učni načrt

*Izbirni predmet*

PROGRAM OSNOVNOŠOLSKEGA IZOBRAŽEVANJA

**SLOVENŠČINA**

*Gledališki klub*

*Literarni klub*

*Šolsko novinarstvo*

## Učni načrt za izbirni predmet

### SLOVENŠČINA

Gledališki klub  
Literarni klub  
Šolsko novinarstvo

PREDMETNA KURIKULARNA KOMISIJA ZA SLOVENŠČINO  
dr. **Matjaž Kmecl**, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, predsednik  
**Mojca Poznanovič**, Zavod RS za šolstvo, strokovna tajnica  
dr. **Marja Bešter**, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta  
dr. **Igor Saksida**, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta  
dr. **Boža Krakar Vogel**, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta  
dr. **Simona Kranjc**, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta  
dr. **Martina Križaj Ortar**, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta  
**Polona Pivec Legvart**, OŠ Bratov Polančič, Maribor  
**Milena Ivšek**, Zavod RS za šolstvo  
**Mojca Honzak**, OŠ Riharda Jakopiča, Ljubljana

Avtorji besedila **Miha Mohor**, dr. **Igor Saksida**

Izdala in založila **Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo**

Za ministrstvo dr. **Slavko Gaber**  
Za zavod **Alojz Pluško**

Uredila **Zvonka Labernik, Dušan Flere**  
Jezikovni pregled **Mojca Poznanovič, Andrej Koritnik, Nina Žitko**  
Oblikovanje **TANDAR**  
Prelom **BS Jabolko**  
Tisk **Kočevski tisk, d. d., Kočevje**

Prvi natis

Ljubljana, 2003

CIP - Kataložni zapis o publikaciji  
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

371.214.1:811.163.6

MOHOR, Miha, 1945-

Učni načrt. Izbirni predmet : program osnovnošolskega izobraževanja. Slovenščina : gledališki klub, literarni klub, šolsko novinarstvo / [avtorji besedila Miha Mohor, Igor Saksida]. - 1. natis. - Ljubljana : Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport : Zavod RS za šolstvo, 2003

ISBN 961-234-337-3 (Zavod Republike Slovenije za šolstvo)

1. Gl. stv. nasl. 2. Saksida, Igor

120891904

Sprejeto na 32. seji Področne kurikularne komisije za osnovno šolo, dne 13. 10. 1998.

Sprejeto na 28. seji Nacionalnega kurikularnega sveta, dne 27. 11. 1998.

Sprejeto na 22. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje, dne 3. 12. 1998.

# K a z a l o

## **A) GLEDALIŠKI KLUB**

<b>1 Predstavitev predmeta</b> .....	<b>7</b>
<b>2 Splošni, funkcionalni in izobraževalni cilji</b> .....	<b>8</b>
2.1 Splošni cilji .....	8
2.2 Funkcionalni cilji .....	8
2.3 Izobraževalni cilji .....	9
<b>3 Razčlenitev funkcionalnih in izobraževalnih ciljev</b> .....	<b>10</b>
3.1 Funkcionalni cilji .....	10
3.2 Izobraževalni cilji .....	13
<b>4 Didaktična priporočila za uresničevanje učnega načrta</b> .....	<b>14</b>
<b>5 Standardi znanja</b> .....	<b>15</b>

## **B) LITERARNI KLUB**

<b>1 Predstavitev predmeta</b> .....	<b>19</b>
<b>2 Splošni, funkcionalni in izobraževalni cilji</b> .....	<b>20</b>

2.1 Splošni cilji . . . . .	20
2.2 Funkcionalni cilji. . . . .	20
2.3 Izobraževalni cilji . . . . .	21
<b>3 Razčlenitev funkcionalnih in izobraževalnih ciljev. . . . .</b>	<b>21</b>
3.1 Funkcionalni cilji . . . . .	21
3.2 Izobraževalni cilji . . . . .	26
<b>4 Didaktična priporočila za uresničevanje učnega načrta . . . . .</b>	<b>29</b>
4.1. Bralni klub . . . . .	29
4.2. Leposlovno pisanje . . . . .	31
<b>5 Standardi znanja. . . . .</b>	<b>33</b>

## **C) ŠOLSKO NOVINARSTVO**

<b>1 Predstavitev predmeta . . . . .</b>	<b>35</b>
<b>2 Splošni, funkcionalni in izobraževalni cilji . . . . .</b>	<b>36</b>
2.1 Splošni cilji . . . . .	36
2.2 Funkcionalni cilji. . . . .	36
2.3 Izobraževalni cilji . . . . .	37
<b>3 Razčlenitev funkcionalnih in izobraževalnih ciljev. . . . .</b>	<b>37</b>

3.1 Funkcionalni cilji .....	37
3.2 Izobraževalni cilji .....	40
<b>4 Didaktična priporočila za uresničevanje učnega načrta .....</b>	<b>41</b>
<b>5 Standardi znanja .....</b>	<b>48</b>

## A) GLEDALIŠKI KLUB

### 1 PREDSTAVITEV PREDMETA

**Gledališki klub** je kot izbirni predmet del obveznega programa osnovne šole. Uvrščamo ga v sklop treh izbirnih predmetov (literarni klub, šolsko novinarstvo in gledališki klub), ki nadgrajuje predmet **slovenščina**. Ta sklop predstavlja poglobljanje in razširitev sposobnosti in znanj v okviru predmeta slovenščina, upošteva interese učencev in uravnoteženost področij umetnostne in neumetnostne rabe jezika. Gledališki klub se povezuje tudi z drugimi predmeti, predvsem z likovno, glasbeno in tehnično vzgojo, literarnim klubom, šolskim novinarstvom ter vzgojo za medije.

Predmet izhaja iz vsebin dramske vzgoje pri pouku književnosti v šoli, vendar jih dopolnjuje z novimi vsebinami (pojmi, problemskimi sklopi) in besedili. Poleg ustvarjalnih gledaliških dejavnosti je predmet povezan tudi s spoznavanjem aktualnih dogodkov v slovenskih gledališčih. Predmet nima namena oblikovati celovite gledališke predstave (kot dramski krožek), pač pa spoznavati značilnosti drame in gledališča z aktivno gledališko vzgojo učencev. Njegova vsebina so predvsem dramska besedila in elementi ter celota in gledališke predstave, to pa dopolnjujejo tudi osnove dramske zgodovine in teorije ter temelji teatrologije in zgodovine gledališča. Gledališki klub torej združuje recepcijske, ustvarjalne in razlagalno-raziskovalne dejavnosti.

Izbirni predmet gledališki klub je enoleten in se lahko izvaja v 7., 8. in 9. razredu osnovne šole (glede na število prijav). Namenjena mu je 1 ura tedensko, tj. 35 ur letno, oz. 32 ur v 9. razredu. Cilje, zapisane v učnem načrtu, učitelj uresničuje selektivno glede na razred, v katerem se predmet izvaja, sposobnosti, predznanje in interese učencev, ob upoštevanju individualizacije in diferenciacije ter glede na svoje izkušnje iz prakse. Končna izbira vsebin in ciljev je prepuščena učitelju, s tem da upošteva standarde znanja.

Temeljni cilji pouka izbirnih predmetov so zapisani v učnem načrtu, te cilje pa dopolnjuje učitelj glede na interese učencev, lastne pobude ter usposobljenost in pogoje za delo.

## 2 SPLOŠNI, FUNKCIONALNI IN IZOBRAŽEVALNI CILJI

### 2.1 SPLOŠNI CILJI

#### **Učenci:**

- pridobivajo bralno in gledališko kulturo, tj. naklonjenost do branja dramskih besedil ter gledaliških aktivnosti in obiskovanja gledaliških predstav,
- si oblikujejo stališča za prepoznavanje kakovostne predstave (vzgoja gledališkega občinstva),
- ob branju domačih in tujih dramskih del ter gledanju predstav razvijajo osebnostno in narodno identiteto,
- cenijo gledališko oz. lutkovno ustvarjalnost drugih narodov,
- razvijajo zanimanje za sprejemanje različnih gledaliških in lutkovnih predstav (mladinsko gledališče in gledališče za odrasle, lutkovno gledališče, ulično gledališče, variete),
- spoznavajo gledališče kot sintezo različnih umetnosti,
- razmišljajo sprejemajo besedila in predstave ter jih samostojno vrednotijo,
- pišejo in se pogovarjajo o besedilih ter o predstavah,
- samostojno ustvarjajo besedila in manjše predstave, nastopajo na odru ter se učijo delati v skupini.

### 2.2 FUNKCIONALNI CILJI

#### **Učenci:**

- doživljajo in sooblikujejo prvine gledališke, lutkovne in radijske umetnosti (besedilo in uprizoritev),
- berejo osrednja besedila slovenske in tuje mladinske in nemladinske dramatike, spoznavajo zgradbo dramskega besedila,
- dramsko besedilo razčlenjujejo,
- pretvarjajo literarno besedilo v predlogo za predstavo,
- posamezno in v skupini pišejo dramatizacije pesemskih in proznih besedil, posamezno in skupaj pišejo igro,
- udeležujejo se posamičnih ali skupinskih vaj in sproščeno improvizirajo besedila,
- ogledajo si predstavo/-e, se o njej/njih pogovarjajo in jih vrednotijo,



- spremljajo kritike predstav v medijih in razpravljajo o njih,
- spoznavajo glavne prvine gledališkega dogodka, tj. gledališko komunikacijo in njeno aktualnost (igralci – predstava – skupinski gledalec),
- spoznavajo raznolikost disciplin, ki so povezane z gledališčem,
- pripravijo govorne interpretacije nedramskih zvrsti, predvsem poezije,
- razvijajo zmožnosti izražanja z mimiko, kretnjami, gibanjem in govorom v odrskem prostoru,
- pripravljajo razredno oz. šolsko gledališko uprizoritev,
- razvijajo sposobnost ustvarjanja lutkovnega dogodka za mlade in za odrasle,
- oblikujejo predloge in snemalno knjigo za radijsko igro ter režijsko knjigo za film.

## 2.3 IZOBRAŽEVALNI CILJI

### **Učenci:**

- spoznavajo prvine gledališke, lutkovne in radijske umetnosti,
- pridobivajo temeljne gledališkoteoretične pojme, poglobljajo in usvajajo literarnovedno znanje, povezano z dramatiko.

## 3 RAZČLENITEV FUNKCIONALNIH IN IZOBRAŽEVALNIH CILJEV

### 3.1 FUNKCIONALNI CILJI

#### 1 Besedilo in uprizoritev

- 1.1 Učenci doživljajo in sooblikujejo prvine gledališke, lutkovne in radijske umetnosti, pri tem pa se zavedajo različnosti leposlovne in gledališke govorice.
- 1.2 Učenci berejo osrednja besedila slovenske in tuje mladinske in nemladinske dramatike in si predstavljajo odrsko besedilno stvarnost. Pozorni so na podobo dramskih oseb (govor in izgled) ter na oder kot dogajalni prostor (scena, osvetlitev). Dramsko dogajanje doživljajo kot niz dramskih situacij.
- 1.3 Dramsko besedilo razčlenjujejo ("razčlembena vaja").
  - 1.3.1 Ločujejo glavni govor (govor oseb) in stranski govor (scenične opombe).
  - 1.3.2 Označujejo dogajalne enote; zavedajo se povezanosti (motiviranosti) dramskih dogodkov.
  - 1.3.3 Poiščejo glavne in stranske motive (dogodke).
  - 1.3.4 Zaznavajo osnovni konflikt v dramskem besedilu.
  - 1.3.5 Spoznavajo zgradbo drame: zasnova, zaplet, vrh, razplet.
  - 1.3.6 Razčlenjujejo podobo dramskih oseb, predvsem glede na njihov govor in dejanja (karakterizacija). Ločujejo glavne in stranske osebe. Ločijo dialog in monolog.
  - 1.3.7 Spoznavajo značilni dramski perspektivi (tragično in komično). Zavedajo se glavnih obeležij komičnega: komična zunanost lika, komični karakter, komična situacija.
- 1.4 Pretvarjajo literarno besedilo v predlogo za predstavo. Posegajo v besedilo, v besedilu označujejo pretvorbe literarne v gledališko izraznost, svobodno črtajo dele besedila in svoj poseg v literarno predlogo utemeljujejo. Dramsko besedilo opazno spreminjajo in sestavljajo novo besedilo iz različnih besedil.
 

Upoštevajo publiko kot pomemben člen gledališkega dogodka. Uprizarjajo dela za naslovnika različne starosti, isto besedilo "priređijo" za mlajše gledalce, za vrstnike, za odrasle.
- 1.5 Posamezno in v skupini pišejo dramatizacije pesemskih in proznih besedil, pišejo zasnovo za igro. Ustvarjajo nove dramske situacije in zgodbe. Napisano uprizorijo, upoštevajo omejitve prostora in dostopnih izraznih sredstev ("razredno gledališče").
- 1.6 Učenci spoščno improvizirajo in se udeležujejo skupinskih ter posamičnih vaj. Razdelijo si vloge igralcev, režiserja, dramaturga, lektorja, scenografa, kostumografa, rekviziterja, odrskega mojstra, šepetalca. Vloge zamenjujejo.

1.7 Po ogledu predstave se učenci z učiteljem pogovarjajo o njej in jo vrednotijo. Primerjajo predstavo in literarno predlogo, se zavedajo avtonomnosti predstave glede na literarno predlogo. Utemeljujejo svojo oceno predstave, se učijo sprejemati različnost mnenj.

## 2 Mladinsko dramsko gledališče

Po metodi aktivne gledališke vzgoje učenci spoznavajo raznolikost disciplin, ki so povezane z gledališčem (jezikovna izraznost, ples, pantomima, likovna in glasbena govorica).

- 2.1 Pripravijo **govorne interpretacije** nedramskih zvrsti, predvsem poezije.
- 2.1.1 Vadijo pravilno držo telesa pri samostojni ali zborni deklamaciji.
- 2.1.2 Vadijo pravilno in izrazno deklamiranje.
- 2.1.3 Pri recitaciji in deklamaciji se izogibajo šablonam in posnemanju interpretacij sošolcev in igralcev.
- 2.1.4 Besedilo doživeto interpretirajo, tako da pokažejo lastno inovativno razumevanje besedila.
- 2.2 Razvijajo zmožnosti izražanja z mimiko, kretnjami, gibanjem in govorom v odorskem prostoru. Postopoma razvijajo zmožnosti gledališkega izražanja.
- 2.2.1 Pri **dramskih improvizacijah** posnemajo vsakdanje opravke, izražajo občutja, čustva, lastnosti oseb. Improvizirajo na podlagi zgodb (odigrajo pravljico) in dramskih situacij (značilni dramski motivi, npr. srečanje v ljubezenskem trikotniku).
- 2.2.2 Vadijo **tehniko igranja**: sproščenost, vaje za ravnotežje, gibčnost, hitrost, ritem, dihanje, govorne vaje).
- 2.2.3 Vadijo **pantomimo**: mimiko, kretnje, gibanje.
- 2.3 Pripravljajo razredno oz. šolsko **gledališko uprizoritev**, tako da si razdelijo delo. Postopoma razvijajo zmožnosti gledališkega izražanja, spoznavajo izrazna sredstva gledališča (govor, mimika, kretnje, gibanje, šminka, frizura, kustum, rekviziti, scenografija, luč, glasba in šumi).
- Vadijo posamezne prizore iz dramskih besedil in pripravijo uprizoritev v razredu (razredno gledališče), pripravljajo šolsko gledališko uprizoritev.
- 2.3.1 Na bralnih vajah vadijo pravilen in izrazen odrski govor ter se zavedajo razločevalnih in izraznih možnosti fonetike besedila: členitev s premori, poudarjanje, intonacija, register, hitrost, barva.
- 2.3.2 Spoznavajo osnove dihalne tehnike, vadijo sproščeno govorno nastopanje, razvijajo domišljijo in iznajdljivost.
- 2.3.3 Uprizorijo dramsko besedilo: svoj govor dopolnujejo z mimiko, kretnjami in gibanjem, in tako ustvarjajo odrsko osebo. Izdelujejo maske in izraznost mimike poudarjajo s šminko.

- 2.3.4 Odrsko osebo postavljajo v gledališki prostor, si zamislijo kostume in sceno; pri tem so čimbolj iznajdljivi (razpoložljivi materiali). Izvedejo “tehnično vajo”.
- 2.3.5 Predvidijo odrsko osvetlitev in glasbo ter zamisli v okviru možnosti izvedejo.
- 2.3.4 Izdelajo spremna besedila: plakat, gledališki list, kritiko.

### 3 Mladinsko lutkovno gledališče

Učenci razvijajo sposobnost ustvarjanja lutkovnega dogodka za mlade in za odrasle.

- 3.1 Razvijajo sposobnosti animacije predmeta in lutke.
- 3.1.1 Lutkovno govorico spoznavajo ob predstavitveni vlogi vsakdanjega predmeta (kreda kot ..., goba kot ..., tabla kot ... ipd.).
- 3.1.2 Razvijajo sposobnosti ustvarjanja in animacije ročne lutke, marionete in javanke.
- 3.1.3 Spoznavajo principe animacije drugih vrst lutk: ploskih, prstnih in senčnih lutk.
- 3.2 Razvijajo izrazni govor lutke: naravni govor in karikiranje. Se zavedajo meja karikiranja govora.
- 3.3 Načrtujejo in izdelujejo scenografijo, predvsem stilizacijo v realnem prostoru, izberejo glasbo za lutkovno predstavo.

### 4 Radijska in televizijska igra, film

- 4.1 Poslušajo in interpretirajo zvoke okolice, skušajo z zvokom izražati dogodke in razpoloženja. Posnamejo in predvajajo radijsko igro v razredu ter na šolskem radiu.
- 4.2 Si zamišljajo zvočno dograjevanje literarne predloge za radiofonski dogodek (šumi, glasba), zvok pojmujejo kot samostojno oblikovno prvino “glasbeno-zvočne slikanice” oz. “zvočnega dogodka”.
- 4.3 Poslušajo umetniško radijsko igro, prepoznavajo njene prvine in poslušano vrednotijo.
- 4.4 Pišejo scenarij in načrtujejo snemanje filma po literarni predlogi. Pišejo filmske kritike.

## 3.2 IZOBRAŽEVALNI CILJI

### 1 UČENCI POZNAJO IN UPORABLJAJO NASLEDNJE STROKOVNO IZRAZJE TER GA ZNAJO OPISATI:

- glavni govor in stranski govor,
- glavni in stranski motiv,
- konflikt,
- zgradba drame: zasnova, zaplet, vrh, razplet,
- komedija, komedija dell' arte,
- tragedija, antična tragedija,
- melodrama,
- opera,
- balet,
- režijska knjiga,
- elizabetinsko gledališče, W. Shakespeare
- Molierove komedije,
- začetki slovenskega gledališča, A. T. Linhart,
- sodobna slovenska komedija: L. Suhodolčan, T. Partljič.

### 2 PREDLAGANA BESEDILA ZA URESNIČEVANJE CILJEV

#### 2.1 Mladinsko dramsko gledališče:

- B. A. Novak: *Mala in velika Luna*  
 M. Dekleva: *Magnetni deček*  
 K. Brenkova: *Igra o bogatinu in zdravilnem kamnu, Modra vrtnica za princesko*  
 F. Bevk: *Bedak Pavlek*  
 P. Golia: *Srce igrak*  
 M. Mikeln: *Atomske bombe ni več*  
 Ž. Petan: *Starši na prodaj, Metka in Janko*  
 M. Dekleva: *Lenča Flenča*  
 L. Suhodolčan: *Norčije v gledališču, Narobe stvari v mestu Petpedi*  
 S. Simčič: *Žalen*  
*Veselo gledališče za prosti čas*, izbr. in ur. D. Ahačič  
*Moliere za mlade*, izbr. in prir. D. Ahačič  
*Ime mi je igra*, izbr. in ur. I. Saksida

## 2.2 Mladinsko lutkovno gledališče:

S. Makarovič: *Sovica Oka*

B. A. Novak: *Prizori iz življenja stvari*

F. Lainšček: *Bara bara* (V: F. Lainšček: *Za lutkovno in otroško gledališče, s spremnimi dramaturškimi in režijskimi napotki S. Jovanovića*)

D. Zajc: *Mlada Breda*

## 2.3 Radijska igra

Frane Puntar: *Hojladrija in druge radijske igre za mladino*

# 4 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA URESNIČEVANJE UČNEGA NAČRTA

Izbirni predmet gledališki klub literarno zasnovano pouka dramatike, ki prevladuje pri slovenščini, nadgrajuje z teatrološkim pristopom k dramatiki. Predmet zato združuje naslednje dejavnosti:

- recepcijske (branje besedil in gledanje predstav, izražanje doživljanja govora, oseb, scene, glasbe, gledališkega doživetja kot celote),
- ustvarjalne (ustvarjanje značilnih dramskih situacij in zgodb, pisanje dramskih besedil in oblikovanje gledališke predstave ali njenih prvin) ter
- razlagalno-raziskovalne oz. analitične dejavnosti (izražanje lastnega vrednotenja gledališke predstave, režije, igre, spoznavanje zgodovine dramatike in gledališča).

*Recepcijske dejavnosti* se povezujejo z besedili, ki so del učnega načrta za slovenščino, seznam pa učitelj in učenci dopolnjujejo tudi z lastnimi predlogi. Izhodišče gledaliških dejavnosti je ustvarjalno, svobodno skupno branje dramskega besedila, razčlenitev in oblikovanje predloge za gledališki dogodek. Učenci, predvsem pa učitelj, ob tem upoštevajo “aktualnost” besedila, in sicer glede na naslovnika ter temo.

Načelo razvijanja *ustvarjalnih dejavnosti* je: ne “popolne” predstave, pač pa (po možnosti) javna uprizoritev. To načelo zagotavlja javno predstavitev dela učencev, in to tudi v primeru, če gledališki izdelek ni dodelan. Bistveno je, da je “predstava “ javno izvedena. S tem se učenci in učitelj izognejo usmerjenosti zgolj k predstavi kot umetniškemu izdelku in se posvetijo procesu nastajanja gledališkega dogodka.

*Razlagalno-raziskovalne oz. analitične dejavnosti* so v osnovni šoli manj pomembne kot recepcijske in ustvarjalne. Med temi dejavnostmi so na prvem mestu spontani kritiški odzivi

na besedilo, pridobivanje dramaturškega in teatrološkega znanja pa je temu dodano. Priporočljive so aktivne oblike in metode dela, npr. skupinsko in projektno delo. Učitelj spodbuja tudi širše raziskovalne projekte (npr. samostojno ali skupinsko raziskovanje gledališke zgodovine lastnega kraja).

Izbor bralnih in gledaliških dejavnosti ter vsebin temelji na načelih primernosti, postopnosti, sistematičnosti in vsebinske kontinuitete.

Šolska interpretacija in uprizoritev dramskega besedila potekata po naslednjem postopku:

- *individualnemu branju* učencev sledi izražanje doživetij in analiza besedila,
- *interpretativno skupinsko branje* (bralna vaja),
- *uprizoritev* (delna ali celovita).

Učitelj se skupaj z učenci na začetku leta odloči za izvedbo izbirnega predmeta in sestavi delovni načrt. Ta lahko zajema eno ali več vsebinskih sklopov, ki jih predvideva izbirni predmet. Realizacija lahko poteka kot odrska postavitve dramskih prizorov iz različnih besedil, kot kombinacija uprizoritve gledališke, lutkovne in radijske igre, kot uprizoritev daljšega besedila ipd. Pridobivanje podatkovnega znanja (zgodovina in teorija gledališča) ne sme zamenjati recepcijsko-poustvarjalnih dejavnosti.

#### **Literatura za učitelje:**

D. Ahačič: *Mladina na odru*, Ljubljana, Mladinska knjiga, 1969.

*Gledališki besednjak*, Ljubljana, MGL, 1981

D. Poniž: *Kratka zgodovina evropske in ameriške dramatike*, Ljubljana, Mihelač, 1994.

I. Saksida: *Slovenska mladinska dramatika*, Maribor, Obzorja, 1998.

## 5 STANDARDI ZNANJA

#### **Učenci:**

- ločijo glavni in in stranski govor,
- v besedilu označijo dogajalne enote,
- določijo glavne in stranske motive (dogodke) ter osnovni konflikt v dramskem besedilu,
- pojasnijo zgradbo drame: zasnova, zaplet, vrh, razplet,
- ločijo glavne in stranske osebe ter dialog in monolog,
- prepoznajo in opišejo značilni dramski perspektivi (tragično in komično), poznajo prvine komičnega: komična zunanost lika, komični karakter, komična situacija,

- pretvorijo literarno besedilo v predlogo za predstavo,
- dramsko besedilo ustvarjalno preoblikujejo,
- napišejo dramatizacijo in zasnovu za igro,
- naštejejo prvine gledališkega dogodka in pojasnijo njihovo vlogo,
- ocenijo predstavo,
- doživeto interpretirajo nedramske zvrsti, samostojno recitirajo in deklamirajo,
- pripravijo improvizacijo in pantomimo, gledališko uprizoritev ali lutkovno predstavo ali radijsko igro ali napišejo kratek scenarij za film,
- poznajo strokovno izrazje in glavna literarna dela s področja gledališča.







## B) LITERARNI KLUB

### 1 PREDSTAVITEV PREDMETA

**Literarni klub** je kot izbirni predmet del obveznega programa osnovne šole. Uvrščamo ga v sklop treh izbirnih predmetov (literarni klub, šolsko novinarstvo in gledališki klub), ki nadgrajuje predmet **slovenščina**. Ta sklop predstavlja poglobljanje in razširitev sposobnosti in znanj v okviru predmeta slovenščina, upošteva interese učencev in uravnoveženost področij umetnostnega in neumetnostnega jezika. Literarni klub se povezuje z drugimi predmeti in področji, predvsem s šolskim novinarstvom, gledališkim klubom, tujimi jeziki, zgodovino, geografijo, likovno, glasbeno in knjižnično vzgojo ter vzgojo za medije.

Predmet zajema dve podpodročji: branje in ustvarjanje leposlovnih besedil.

**Bralni klub:** Vzpodbuja se enakopraven dialog bralcev; učitelj učencem priporoča primerna besedila, sprejema pa tudi njihove pobude za lastno branje. Učitelju so v oporo priporočilni anotirani sezname mladinskega čtiva. Podpodročje branja se povezuje z gibanjema *Bralna značka* in *S knjigo v svet*.

**Leposlovno pisanje:** Dopolni šolskemu branju književnosti in bralnemu klubu je poustvarjalno in ustvarjalno pisanje učencev, ki jim povečuje občutljivost za literarno besedilo, hkrati pa ponuja možnosti za šolsko literarno ustvarjalnost. Najboljša besedila učenci objavljajo v mladinskem tisku, otrokom namenjenih rubrikah v časopisih, v radijskih oddajah ter v šolskih listih. Podpodročje združuje pozitivne izkušnje, metode in vsebine osnovnošolskih literarnih krožkov ter delavnic ustvarjalnega pisanja.

Predmet literarni klub se posredno ciljno povezuje s *Tekmovanjem v znanju materinščine* za *Cankarjevo priznanje*, raziskovalnimi nalogami v okviru gibanja *Znanost mladini*, spodbuja pa tudi druge raziskovalne projekte (samostojne ali skupinske in po iniciativi šole). Priporočljivi obliki za izvajanje izbirnega predmeta literarni klub sta skupinsko in projektno delo.

Izbirni predmet literarni klub je enoleten in se lahko izvaja v 7., 8. ali 9. razredu osnovne šole (glede na število prijav). Namenjena mu je 1 ura pouka tedensko, tj. 35 ur letno, oz. 32 ur v 9. razredu. Cilje, zapisane v učnem načrtu, učitelj uresničuje selektivno glede na razred, v katerem se predmet izvaja, sposobnosti, predznanje in interese učencev, ob upoštevanju

individualizacije in diferenciacije ter glede na svoje izkušnje iz prakse. Končna izbira vsebin in ciljev je prepuščena učitelju, s tem da upošteva standarde znanja.

Temeljni cilji pouka literarnega kluba so zapisani v učnem načrtu, te cilje pa dopolnjuje učitelj glede na interese učencev, lastne pobude, usposobljenost in pogoje za delo.

## 2 SPLOŠNI, FUNKCIONALNI IN IZOBRAŽEVALNI CILJI

### 2.2 SPLOŠNI CILJI

#### **Učenci:**

- razvijajo pozitiven odnos do književnosti,
- ob branju si oblikujejo osebnostno in narodno identiteto,
- s spoznavanjem drugih kultur si širijo svoje obzorje in si privzgamajo strpen odnos do njih,
- gojijo svoje posebne književne interese (npr. tematske ali žanrske),
- razvijajo zanimanje za sprejemanje različnih književnih zvrsti,
- razmišljujoče sprejemajo umetnostna besedila in jih vrednotijo,
- o svojih presojah in doživljanju prebranega govorijo ter pišejo,
- razlikujejo umetniško in trivialno književnost,
- pišejo strokovna in publicistična besedila o književnosti (npr. gradiva za literarno mapo),
- ustvarjalno se odzivajo na prebrano (npr. jezikovne igre, posnemanje, preobražanje),
- upovedujejo svoje stvaritve domišljjskih svetov.

### 2.2 FUNKCIONALNI CILJI

#### **Učenci:**

- spoznavajo kakovost in raznovrstno leposlovno ter poljudnoznanstveno literaturo,
- razumejo raznolikost besedil in besedila primerjajo,
- se o prebranem pogovarjajo, predstavljajo in utemeljujejo svoja stališča,
- spoznavajo dialoškost branja književnosti (nujnost bralčevega sooblikovanja besedila, legitimnost lastnega mnenja),
- se samostojno seznanjajo s sodobno besedno umetnostjo (novi tiski, revije, časopisi),
- pišejo dnevnik branja,
- uporabljajo priročnike, leksikone, slovarje,

- ustvarjajo doživljajska in domišljajska besedila (pesnjenje, pisanje različnih literarnih zvrsti in vrst, pisanje kolektivnih povesti ipd.), si s tem razvijajo domišljijo, pridobivajo estetske izkušnje in se tako senzibilizirajo za branje besednih umetnin,
- se poustvarjalno odzivajo na prebrano (igranje z besedami in njihovo zvočno sliko, vaje v slogu, posnemanje in preobražanje književnih del, prevajanje ipd.), si s tem razvijajo domišljijo, pridobivajo estetske izkušnje in se tako senzibilizirajo za branje besednih umetnin,
- pišejo o svojem doživljanju književnosti (dnevnik branja) in o književnosti (strokovna in publicistična besedila),
- urejajo razredne ali šolske literarne publikacije.

## 2.3 IZOBRAŽEVALNI CILJI

### Učenci:

- spoznavajo slovensko in svetovno mladinsko književnost ter književnost za odrasle,
- pridobivajo literarnovedne pojme.

## 3 RAZČLENITEV FUNKCIONALNIH IN IZOBRAŽEVALNIH CILJEV

### 3.1 FUNKCIONALNI CILJI

#### 1 BRALNI KLUB

- 1.1 Učenci spoznavajo kakovostno in raznovrstno leposlovno književnost.
- Pri pouku tiho in interpretativno berejo krajša književna besedila ter odlomke, doma prebirajo tudi obsežnejša dela.
- 1.2 Učenci razumejo raznolikost umetnostnih besedil.
- Pred branjem posamezne književne zvrsti oz. vrste si priključijo v spomin temeljna določila le-te.
  - Pripravijo ustrezno miselno shemo za sprejemanje trivialnih in umetnostnih besedil.
  - Pripovedujejo o svojih bralnih izkušnjah s poudarkom na posebnostih književnih zvrsti in vrst.

1.3 Učenci se o prebranem pogovarjajo, predstavljajo in utemeljujejo svoja stališča.

- Govorno upovedujejo svoje literarnoestetsko doživetje.
- Ustvarjalno interpretativno berejo umetnostna besedila.
- Pogovarjajo se o književnosti.
- Govorno razčlenjujejo značilnosti zunanje in notranje zgradbe književnega dela.
- Opisujejo književno osebo, njeno zunanost, socialne, etične in psihološke lastnosti. Pripovedujejo o svoji identifikaciji s književno osebo. Vzpostavljajo kritično razdaljo do književnih oseb. Utemeljujejo motive za ravnanje književne osebe in jih povezujejo z drugimi prvinami besedila (ideja, tema).
- Govorno upovedujejo domišljijiskočutne predstave dogajalnega prostora in časa v branem besedilu.
- Govorno obnavljajo zgodbo prebranega književnega besedila. Razčlenjujejo dogajanje na dogajalne enote (glavno in stransko dogajanje, zaviranje in spešitve dogajanja, analitična in sintetična zgradba dogajanja) in pojasnjujejo njihovo funkcijo v besedilu.
- Določajo temo, razlagajo osrednjo idejo (sporočilo) besedila in razlikujejo snov.
- Govorno opisujejo vrsto pripovedovalca (vsevedni, osebni, lirski).
- Ugotavljajo vrsto slogovnega postopka v književnem delu (opisovanje, subjektivno opisovanje, označevanje, poročanje o dogajanju, dvogovor).
- Upovedujejo zaznavanje zvočnosti, ritma in likovnosti pesniškega jezika ter razumevanja njihove povezave s sporočilnostjo.
- Govorno upovedujejo videnje pesemskih slik in razlagajo simboliko.
- Pojasnjujejo svoje razumevanje metafore, primere, poosebitve in drugih retoričnih figur v sobesedilu.

1.4 Učenci umetnostna besedila primerjajo.

- Primerjajo perspektive književnih oseb in opažajo njihovo soodvisnost.
- Govorno razčlenjujejo značilnosti notranje zgradbe dveh ali več umetnostnih besedil in jih med seboj primerjajo (književna oseba, čas in prostor, dogajanje, zgodba).
- Književna dela primerjajo glede na temo, osrednjo idejo (sporočilo) in snov.
- Ločujejo trivialna in umetniška dela.

1.5 Učenci spoznavajo dialoškost branja književnosti.

- Zavedajo se nujnosti bralčevega sooblikovanja besedila in legitimnosti lastnega mnenja, zato ga izražajo v pogovoru.
- S pomočjo računalniškega medmrežja izmenjujejo mnenja o prebranem in se povezujejo z bralnimi klubi drugih šol.

1.6 Učenci se samostojno seznanjajo s sodobno besedno umetnostjo in se o tem pogovarjajo.

- V prostem času poiščejo knjigo, berejo različna besedila glede na njihove posebne značilnosti in zahteve (pesništvo, proza, dramatika, literarna veda, publicistična besedila, lastna literarna ustvarjalnost), obišejo knjižnico, literarne prireditve, gledališče, filmske predstave.
- Iz mladinskega tiska, a tudi že iz časopisov in literarnih revij za odrasle se seznanjajo s sodobno besedno umetnostjo. O prebranem pripovedujejo.

1.7 Učenci uporabljajo priročnike, leksikone, slovarje.

1.8 Učenci se vključijo v gibanje Bralna značka ali S knjigo v svet.

1.9 Učenci oblikujejo razredno knjižnico.

- Na podlagi anket o najljubših knjigah pripravijo občasne razstave in malo razredno knjižnico.
- Oblikujejo posterje o svojem branju in z njim povezanimi dejavnostmi.

1.10 Učenci pripravijo tematsko literarno uro ali srečanje s književnikom.

## **2 PISANJE**

### **2.1 POUSTVARJALNO IN USTVARJALNO PISANJE**

2.1.1 Učenci ustvarjajo doživljajska in domišljajska besedila, ki vključujejo prvine umetnostnega jezika.

- Tvorijo nove književne prostore. Prostore svojega fiktivnega sveta opisujejo podrobno in v povezavi s književno osebo ter fabulo.
- Ustvarjajo svoje domišljajske svetove, ki se dogajajo v preteklosti, prihodnosti ali sedanjosti. Dogajalni čas v svoji pripovedi upovedujejo z omembami okoliščin, dogodkov, navad, predmetov ipd., značilnih za obdobje, in s posrednimi besedilnimi podatki (npr. z arhaizmi, neologizmi, slengizmi).
- Tvorijo domišljajsko pripoved kot logično zaporedje dogodkov.
- Tvorijo lastna besedila z analitično ali sintetično zgradbo.
- Napišejo samostojno domišljajsko besedilo, tako da izbirajo med vsevednim, demokratičnim pripovedovalcem ali lirskim subjektom.

- Pišejo pesmi prozo in dramske forme ter pri tem upoštevajo določila književne zvrsti in vrste.
- V svojih ustvarjalnih izdelkih prepletajo resničnost in fikcijo. Pri tem upoštevajo zakonitosti žanra.
- Tvorijo učinkovite zvočne nize (onomatopoiija, glasovno slikanje).
- Tvorijo preprosto likovno pesem. Iz časopisa oblikujejo pesem lepljenko.
- Tvorijo rime in oblikujejo preproste rimane verzne forme.
- Tvorijo nove besede in govorno razlagajo povezave s sporočilnostjo.
- Tvorijo nove pesemske slike.
- Pišejo basen, pripovedko, bajko, anekdoto, fragment (realistične mladinske, pustolovske, kriminalne) povesti, fragment (zgodovinskega, znanstvenofantastičnega) romana.
- Pišejo doživljajsko in spominsko spisje, s katerim se približujejo formi črtice.
- Po pripovedih starejših pišejo njihove resnične zgodbe iz preteklosti.
- V skupini sodelujejo pri pisanju kolektivne povesti. Na podlagi skupnih izhodišč (književne osebe, dogajalni prostor in čas) pišejo zaokrožene zgodbe, ki jih uredniško povežejo v nanizanko.
- V skupini sodelujejo pri pisanju podajanke. Svojo kolektivno povest postopoma dograjujejo, tako da jo vsak pisec nadaljuje tam, kjer jo je predhodnik prenehal pisati.
- Pišejo fabulativna pisma in fiktivne dnevnike.
- Na podlagi časopisne vesti oblikujejo kratke realistične pripovedi, v katerih veljajo zakonitosti realnega sveta in v katerih je dogajanje povezano v trden vzročno-posledični sistem.
- Iz tujega jezika prevedejo krajše preprostejše pesemsko ali prozno besedilo.
- Pišejo in rišejo strip.

#### 2.1.2 Učenci se poustvarjalno odzivajo na prebrano.

- Učenci na podlagi hipotetičnega položaja oblikujejo domišljjski spis, v katerem prikažejo svojo identifikacijo s književno osebo.
- Podobe književnih oseb upovedujejo s pomočjo posrednih besedilnih signalov. V obliki fragmentarnih dialogov, samogovorov, dnevniških zapisov ali pisem pišejo, kako na isto situacijo ali dogodek iz svojega zornega kota gledajo različne književne osebe.
- Tvorijo nove književne osebe po analogiji z literarnim besedilom. Sestavijo jih iz oseb, ki so jih spoznali v drugih literarnih delih, na filmu ali v realnem življenju. Pri ustvarjanju svojih oseb upoštevajo psihološka in socialna določila le-teh. Posebej pozorni so na podrobnosti.
- Poustvarjalno posnemajo prebrano književno besedilo, tako da izbirajo med vsevednim, demokratičnim pripovedovalcem ali lirskim subjektom.



- Po analogiji tvorijo aliteracije in asonance.
- Po analogiji tvorijo nove besede in govorno razlagajo povezave s sporočilnostjo.
- Tvorijo primere, metafore, poosebitve, stalne okrasne pridevke in simbole v povezavi z besedilno sliko.
- Preoblikujejo pesniško besedilo v prozno in obratno (parafraziranje). Pojasnjujejo svoje razumevanje razlik v sporočilnosti obeh besedil.
- Pišejo fantastične zgodbe na osnovi ljudskih pripovedi in antičnih mitov.
- Pisno upovedujejo analogije, posnemajo slog in vrste sporočevalnega postopka: pišejo nove prigode znanih književnih oseb, presajajo osebe iz enega književnega dela v zgodbo drugega in jo tako spreminjajo, povestim in romanom “dopisujejo” nove predzgodbe, konce ali “manjkajoča” epizodna poglavja.
- Ustvarjalen in kritičen dialog z besedilom vzpostavljajo, tako da posnemajo njegov jezik in slog, spreminjajo njegovo socialno in funkcijsko zvrstnost ter ga slogovno preoblikujejo (prestavljanje dogajanja v sodobnost ali v drug prostor, parodija, travestija).

## **2.2 PISANJE O LITERARNOESTETSKEM DOŽIVLJANJU KNJIŽEVNOSTI**

Učenci pišejo o svojem literarnoestetskem doživljanju književnosti (dnevnik branja).

- Pisno upovedujejo svoje literarnoestetsko doživetje.
- Pišejo o impulzih, ki sprožijo identifikacijo z literarno osebo prebranega dela, in pojasnjujejo vzroke za tako identifikacijo.
- Na podlagi besedilnih informacij pisno izražajo svoje videnje književne osebe.
- Pisno upovedujejo videnje pesemskih slik.

## **2.3 PISANJE STROKOVNIH IN PUBLICISTIČNIH BESEDIL O KNJIŽEVNOSTI**

Učenci pišejo strokovna in publicistična besedila o književnosti.

- Pisno razčlenjujejo značilnosti zunanje (npr. poglavje, okvirna pripoved) in notranje zgradbe književnega dela (npr. motivacija/psihološka, sociološka/, književna oseba, književni čas in prostor, dogajanje, zgodba).
- Pisno razlagajo osrednjo idejo besedila in določijo temo ter snov.
- Izpisujejo besedne zveze, ki so zanje nenavadne, in jih razlagajo glede na sporočilnost besedila oz. časovno ali socialno zaznamovanost sloga.
- Pisno primerjajo dramsko besedilo in gledališko uprizoritev ali filmsko ekranizacijo ter njeno književno predlogo.
- Pišejo o književnih delih in njihovih avtorjih, tako da vanje smiselno vpletajo biografske in literarnozgodovinske podatke.

### 3 UREJANJE RAZREDNIH ALI ŠOLSkih LITERARNIH PUBLIKACIJ

Učenci svoje poustvarjalna in ustvarjalna besedila, besedila o literarnoestetskem doživljanju književnosti ter strokovna in publicistična besedila o književnosti prebirajo, urejajo in objavljajo v razrednem in/ali šolskem literarnem listu, tematski številki šolskega glasila ali njegovi literarni rubriki, antologiji lastne ustvarjalnosti, pesniški zbirki, prozni knjižici ali zborniku.

## 3.2 IZOBRAŽEVALNI CILJI

### 1 UČENCI SPOZNAVAJO SLOVENSKO IN SVETOVNO MLADINSKO KNJIŽEVNOST IN KNJIŽEVNOST ZA ODRASLE.

Učitelj uresničuje cilje tako, da vzpodbuja enakopraven dialog bralcev, otrokom priporoča primerna besedila, sprejema pa tudi njihove pobude za branje. Temeljna so književnoumetnostna dela, ostale tipe besedil pa vključuje v povezavi z njimi kot sredstvo za širjenje učenčevega obzorja ter dopolnitev in podkrepitev šolske interpretacije (literarna zgodovina, biografika, literarna teorija, etnologija, mitologija, sociologija itd.). Svoj izbor priporočenega čtiva učitelj uravnoteženo utemelji na treh poglobitvenih načelih: literarnoreceptcijskem (skladno z obzorjem pričakovanj in književnimi interesi učencev), literarnoteoretičnem (zvrstno-tematskem) in literarnozgodovinskem (po obdobjih in smereh – pretežno iz kanona). Izbira iz seznama predlaganih knjig, v oporo pa so mu tudi priporočilni anotirani sezname mladinskega čtiva, kakršne pripravlja KOŽ Pionirska knjižnica v Ljubljani.

Predlagana besedila za uresničevanje ciljev:

D. Adams: Štoparski vodnik po galaksiji,	J. Jurčič – J. Kersnik: Rokovnjači,	B. Nušič: Avtobiografija,
R. Adams: Vodovnikova vesina,	A. M. Karlin: Modri mesec,	S. O'Dell: Otok modrih delfinov,
J. Aleševc: Kako sem se jaz likal,	V. Kavčič: Vaška komanda,	T. Partljič: Dupleška mornarica/Slišal sem, kako trava rase,
R. Bach: Jonatan Livingston Galeb,	E. Kästner: Dvojčici/Leteča učilnica,	A. P. Pearce: Zaklad pri samotni roži/Polnočni vrt,
H. Beecher Stowe: Koča strica Toma,	J. Kersnik: Kmetske slike,	R. Queneau: Cica v metroju,
	R. Kipling: Knjiga o džungli,	M. K. Rawlings: V pomladi življenja,
	C. Kosmač: Pomladni dan/ V gaju življenja/Tantadruj,	

- I. Cankar: Moje življenje/  
Tuje življenje,  
L. Carroll: Aličine  
dogodivščine v Čudežni  
deželi in V ogledalu,  
B. Cole: Barvni ekran,  
R. Dahl: Poba,  
C. Dickens: Oliver Twist,  
A. C. Doyle: Prigode  
Sherlocka Holmesa,  
A. Dumas: Trije mušketirji,  
M. Ende: Neskončna zgod-  
ba/Momo,  
F. S. Finžgar: Pod svobodnim  
soncem,  
A. Frank: Dnevnik,  
H. Gilbert: Robin Hood,  
N. V. Gogolj: Taras  
Buljba/Večeri na pristavi  
blizu Dikanjke,  
R. H. Haggard: Salomonovi  
rudniki,  
J. Hašek: Poveljnik Bugulme,  
H. Hesse: Mali srpan,  
E. T. A. Hoffmann:  
Pripovedke,  
B. Hofman: Ringo Star,  
A. Ingolič: Potopljena galeja,  
J. Jalen: Bobri,  
B. Jurca: Ko zorijo jagode,  
J. Jurčič: Domen/Hči mestne-  
ga sodnika,  
Prežihov Voranc:  
Samorastniki/ Doberdob,  
J. H. Walsh: Vitezi okrogle  
mize,  
M. Kranjec: Otroci, čigavi  
ste?/Povest o dobrih ljudeh,  
F. Lainšček: Ajša Najša,  
C. in M. Lamb: Pripovedke iz  
Shakespeara,  
A. Lindgren: Ronja, razboj-  
niška hči/Brata levjesrčna,  
J. London: Klic divjine/Bela  
tišina/Joe med pirati/Zgodbe  
z južnega morja,  
L. Lowry: Anastazija na čelu  
družine,  
V. Mal – J. Tomec: Hitro,  
hitreje,  
V. Mal: Školjka svetega  
Sebastijana/Ime mi je  
Tomaž/Poletje v  
školjki/Nedelje nekega  
poletja,  
K. May: Vinetou,  
F. Milčinski: Ptički brez  
gnezda/Družinske  
zgodbe/Drobiž,  
D. Muck: Lažniva  
Suzi/Kremplin/Pod milim  
nebom,  
R. Murnik: Lepi  
janičar/Matajev Matija,  
B. Novak: Zelena  
pošast/Trnovska  
mafija/Zaljubljeni vampir,  
A. Brvar: Domača  
naloga/Mala odiseja,  
N. Grafenauer: Skrivnosti,  
S. Gregorčič: Pesmi,  
S. Jenko: Pesmi,  
M. Rožanc: Pravljica,  
A. Saint-Exupery: Mali princ,  
E. T. Seton: Rolf goz-  
dovnik/Črni kljusač,  
H. Sienkiewicz: V puščavi in  
goščavi/ Quo vadis?,  
Z. Simčič: Trije muzikantje,  
B. Šömen: Med v laseh/Hoja  
po vodi,  
R. L. Stevenson: Otok zak-  
ladov/Črna puščica,  
L. Suhodolčan: Rdeči  
lev/Velikan in Pajac,  
I. Tavčar: Med  
gorami/Visoška kronika,  
J. R. R. Tolkien: Hobit,  
L. N. Tolstoj: Detinstvo –  
otročstvo – mladost/ Hadži  
Murat,  
M. Tomšič: Veter  
večnosti/Zgodbice o kačah,  
Super frače,  
M. Twain: Prigode  
Huckleberryja Finna/Jenki iz  
Connecticuta na dvoru kralja  
Arturja,  
J. Verne: Petnajstletni kapi-  
tan/ V 80 dneh okoli  
sveta/20 000 milj pod mor-  
jem/Otroka kapitana  
Granta,  
F. Prešeren: Poezije,  
B. Štampe Žmavc: Nebeške  
kočije,  
O. Župančič: Izbrana mladinska  
beseda,

O. Wilde: Hiša granatnih jabolk,	D. Kette: Pesmi,	B. Golob: Srce ustvarja, roka piše/Do zvezd in nazaj/Znani obrazi,
H. G. Wells: Nevidni človek/Vojna svetov/Časovni stroj,	S. Kosovel: Pesmi,	A. Goljevšček: Med bogovi in demoni,
P. Zidar: Kukavičji Mihec/Glavne osebe na potepu/Pišem knjigo,	J. Menart: Pesnik se predstavi,	J. Mušič: Zgodbe o Prešernu/Prešeren v upodobitvah.
I. Zorman: V sedemnajstem,	J. Murn: Pesmi,	
D. Zupan: Leteči mački/Trnovska mafija,	B. A. Novak: Oblike sveta/Oblike srca/Blablaba, Pa da bi znal, bi vam zapel (izbor iz sodobne slovenske poezije),	
	T. Pavček: Majnice: fulaste pesmi,	

## 2 UČENCI PRIDOBIVAJO LITERARNOVEDNE POJME.

Učenci poznajo in uporabljajo naslednje strokovno izrazje ter ga znajo opisati:

- Književne zvrsti in vrste.
- Trivialna in umetnostna besedila.
- Tema, snov, ideja (sporočilo), zgradba književnega dela.
- Tragična in komična književna perspektiva.
- Pesništvo: pesniški jezik, zvočnost, onomatopoija, ritem, metrum, stopica, prosti verz, rima (moška, ženska, zaporedna, oklepajoča, prestopna), aliteracija, asonanca, verz, kitica; metafora, primera, poosebitev, stalni okrasni pridevek, simbol; refren, ponavljanje, stopnjevanje; likovna pesem.  
Lirska in epska pesem.  
Stalne pesniške oblike: balada, romanca, sonet, glosa, gazela.  
Ljubezenska, domovinska, socialna, razpoložnjska, miselna pesem.
- Proza (basen, pripovedka, bajka, anekdota, humoreska, novela, črtica, povest, roman: ljubezenski, biografski, zgodovinski, pustolovski, znanstvenofantastični; trivialna pripoved, spominska literatura).  
Vrste pripovedovalca: vsevedni, osebni, lirski.  
Književna oseba (zunanost, socialne, etične, psihološke lastnosti), karakterizacija (neposredna, posredna), motiv za ravnanje, perspektive književnih oseb, identifikacija; Književni čas in prostor.

Dogajanje: dogajalne enote (glavno, stransko dogajanje, zaviranje, spešitve dogajanja, analitična in sintetična zgradba), zgodba.

Poglavje, okvirna pripoved.

Slogovni postopki: opisovanje, subjektivno opisovanje, označevanje, poročanje o dogajanju, dvogovor.

— Literarna revija, antologija, priročnik, leksikon, slovar, knjižnica.

## 4 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA URESNIČEVANJE UČNEGA NAČRTA

### 4.1 BRALNI KLUB

1.1 Učitelj si mora prizadevati v bralnem klubu ustvariti pogoje za čim bolj ustvarjalno učenčevo komunikacijo z literarnim besedilom oziroma za čim intenzivnejšo produktivno prekrivanje bralčevega horizonta pričakovanj s pomenskim poljem besedila. Zato naj bo težišče na literarnoestetskem branju, kjer je v središču aktiviranje bralčevega čustvenega doživljanja in domišljjskega sodelovanja pri oblikovanju eidetskih predstav prvin notranje zgradbe literarnega dela. Kognitivni del pri pouku ne sme izostati, a je vkomponiran vanj le do stopnje in na način, ko z njim povečamo učenčevo recepcijsko sposobnost, ne ogrozimo pa končnega cilja: užitka ob branju in privzgajanja trajne naklonjenosti leposlovju. Pri obravnavi umetnostnega besedila se učitelj naslanja na literarnozgodovinsko, literarnoteoretično in besediloslovno znanje, ki ga učenec pridobi pri pouku predmeta slovenščina, in ga po potrebi nadgradi. To znanje pa ne sme biti končni cilj pouka književnosti; potrebno ga je vgrajevati v bralčev horizont pričakovanj, da bo ob vsakem novem branju sposoben zaznati več besedilnih signalov, ki jih je avtor za dekodiranje pomena vgradil v literarno delo.

1.2 Učitelj je zelo aktiven pri prvi stopnji dela z umetnostnim besedilom, pri motivaciji za branje. Na drugi stopnji branja, ko povezuje zaznane prvine v eidetsko predstavo, pa mora učenec ostati sam s književnim delom. Njegova pristna komunikacija z branim leposlovnim besedilom nujno vodi do individualnega pomena, ki ga v skladu s svojim imanentnim horizontom pričakovanj vstavi vsak učenec na svoj način. Učitelj se spet vključi na stopnji interpretacije in vrednotenja. Razpravljanja o literaturi usmerja in vodi na take načine, da učence spodbuja, naj ubesedijo svoje pomene prebranega besedila. Tako se razprostre pahljača različnih možnih interpretacij. Učiteljeva interpretacija je kot ena med vseh prav tako legitimna, nikakor pa ne more (še posebej ob prebiranju mladinske književnosti)

zamenjati tistih, ki so jih povedali ali zapisali učenci. Prav priznavanje individualnega pomena je temelj pouka književnosti, ki je usmerjen v literarno doživetje.

1.3 Učitelj povečuje recepcijske sposobnosti učencev, če delo v bralnem klubu organizira in vodi tako, da ti ustvarjalno komunicirajo s književnimi besedili, da so z njimi v dialogu. Takšnih treningov recepcijske sposobnosti ne morejo nadomestiti nikakršne bližnjice učiteljevih interpretacij, ki naj bi vodili učence k "idealnemu" literarnoestetskemu doživetju in avtorjevemu namenu.

1.3.1 Primer dela s pesniškim besedilom pri predmetu literarni klub:

- Učenci ob prvem branju oblikujejo prvi osnutek lastnega besedilnega pomena, prve vtise. Svojo reakcijo na prebrano si zabeležijo, ne da bi posebej pazili na jezik in slog svojega pisanja, lahko tudi v obliki miselnih vzorcev.
- Ti zapiski so osnova za pogovor s sošolci. Sedaj je priložnost za soočenje z besedilnimi pomeni, ki so jih konstituirali sošolci, in argumentirana diskusija jih opozarja na prezrte vidike prebranega. Učitelj se lahko vključi s svojim besedilnim pomenom, vendar kot z enakovrednim prispevkom, sicer pa deluje kot organizator, spodbujevalec in usmerjevalec pogovora. Pri tem lahko postavlja "izzivalna" vprašanja in pomaga otrokom formulirati stališča ali nova vprašanja. (Nekaj vprašanj, ki jih je izzval tak pogovor: Ali pesem mora imeti neko "posebno" snov? Ali lahko pišemo o čemerkoli? Je pesem kljub odbijajoči snovi še vedno umetniško delo? Kaj pa sploh je pomen pesmi? V čem se "pomen" lirske pesmi razlikuje od "pomenov" pripovedne pesmi? Ali ob prebranem besedilu meniš, da morajo pesmi imeti jasno razpoznavne oblike? Kako kratka je lahko pesem? So tri besede lahko pesem? Kaj misliš s tem, ko praviš, da je pesem "dobra"/"slaba"? Se ti zdi kritično razčlenjevanje pesmi smiselno in tehtno početje? ...) Učne oblike so lahko različne, za pogovor so še posebno primerne manjše skupine ali dvojice.
- V tretji fazi učenec glede na razširjeni horizont pričakovanj oblikuje nov besedilni pomen. To je njegov drugi odziv na prebrano književno delo, obogaten z novimi premisleki, porojenimi v diskusiji. Sedaj obširno in z večjo skrbjo za jezik in kompozicijo zapiše svoje misli v sestavek, nekakšen dnevnik branja, novo samointerpretacijo. Od tu pot lahko vodi v pisanje eseja o in ob besedilu, kar učencu pomaga pri razumevanju sprememb, ki jih je v njem povzročilo branje, po drugi strani pa se lahko prevesi v imitacijo književnikovega ustvarjalnega postopka, tj. v ustvarjalno pisanje.
- Tako zaokroženemu spontanemu branju sledi širjenje učenčevega horizonta v smeri prezrtih elementov spoznavne, estetske in etične komponente literarnega dela in v smeri širjenja konteksta s pomočjo relevantnih literarnovednih podatkov.

## 4.2 LEPOSLOVNO PISANJE

2.1 Pisanje v okviru predmeta literarni klub razdelimo na tri sklope:

- pisanje, branje in diskusija o lastnih in tujih literarnih poskusih,
- pridobivanje estetskih izkušenj in senzibiliziranje za branje s pomočjo literarnih igrin in vaj v pisanju,
- prevajanje.

2.2.1 Učenci spontano pišejo ter v mapo svoja besedila razvrščajo v tri razdelke: v prvega dajo vse, kar je po njihovi lastni presoji najboljše, v drugega tisto, v kar kot avtorji dvomijo, v tretjega pa, kar se jim ne zdi dobro in bi najraje zavrgli. Učitelj organizira izbiranje in urejanje prispevkov za razredni literarni list tako, da učenci prebirajo besedila svojih sošolcev, o njih fragmentarno beležijo prve vtise, ki jim kasneje služijo za izhodišče pogovorov, v katerih se bodo sodbe in misli o prebranem razčiščevale. Druga priprava na diskusijo o prispevkih je dogovorjena po parih. Prvi bralec zapiše odziv na prebrano delo in ga preda drugemu, da napiše svoje mnenje o izvirnem besedilu ter sošolčevemu zapisu ob njem. Vse skupaj pozneje prebereta pred člani uredniškega odbora, ki si notirajo opombe, kar pozneje omogoča argumentiran pogovor. Med tem pogovorom učitelj sodeluje kot organizacijski vodja, spodbujevalec in usmerjevalec pogovora, tako da se vključuje z izzivalnimi vprašanji, ki naj bi učencem pomagala formulirati odgovore in jih silila v nova spraševanja o književnosti. Na tej podlagi uredniški odbor izbere prispevke in jih razvrsti v svoj list, posebno rubriko šolskega glasila ali samostojno publikacijo.

2.2.2 V kontekst povečevanja učenčeve recepcijske sposobnosti se kot metoda knjižne vzgoje umeščajo izkušnje delavnic ustvarjalnega pisanja, saj so tesno povezane z literarnoestetskim branjem in usmerjene v razvijanje bralne sposobnosti. Svoje mesto ima v motivacijski in še posebno v sklepnih fazi šolskega ukvarjanja s književnim besedilom. Tako kot je književnost sad ustvarjalnega dejanja, je njeno sprejemanje popolnejše, če je soustvarjalno, tj. če učenec iz svojih zanimanj in doživljanja ter po svojih zmožnostih sledi umetnikovem ustvarjalnemu procesu. Ob branju književnega besedila se čustveno in domišljijsko vznemiri in si zaželi skozi jezik po svoje ustvarjati svet. Takrat ni več učenec, ki se "bojuje" s tujim besedilom, temveč se poisti z literarnimi junaki in se kot ustvarjalec približa piscu branega dela, postavljajo se mu vprašanja bogatih izraznih možnosti, ki mu jih ponuja jezik, in izbora slogovnih različic. Smoter take zamenjave vlog, pri kateri sprejemnik postane ustvarjalec, nikakor ne more biti urjenje prihodnjih besednih ustvarjalcev, ampak v prvi vrsti povečevanje bralčeve občutljivosti za literarno besedilo in njegove konstitutivne elemente. Je pa seveda vsa ta dejavnost tudi tesno povezana s cilji in nalogami sporočanja.

Ker učenec ob vstopu v fazo logičnih intelektualnih operacij izgublja čut za jezikovne in slogovne komponente književnosti in v želji po “osvajanju sveta” hlasta zgolj za zgodbo, se kreativno pisanje kar ponuja kot ena izmed učinkovitejših priložnosti, kako mu skozi ustvarjalno igro odpirati oči za prezrto bogastvo književnega dela.

Slogovne vaje in literarne igrice nemalokrat prinesejo zanimive rezultate in se lahko objavijo v posebnih razdelkih šolskega glasila, njegovi tematski številki, literarnem listu in celo samostojni knjižici ali pa jih učenci pošljejo uredništvom mladinskega tiska, otrokom namenjenih rubrik v časopisih in radijskih oddaj za mlade.

2.2.2 Ob slovenjenju preprostejših literarnih del (anekdote, šale, stripi ali slikanice, pesmi, pravljice, pripovedke, dramski prizori ipd.) si učenec odpira pogled na slovenski jezik s perspektive struktur drugega jezika, se zave njene samosvojesti in si pridobiva imunost pred nenadzorovanim prevzemanjem tujih jezikovnih prvin. Učitelju prevajanje služi kot motivacija za branje, kot priprava na obdelavo nove snovi ali kot intenzivna komunikacija z umetnostnim besedilom. Prevajanje je zato ena učinkovitejših ustvarjalnih iger, ker učencu osvetli prezrte razsežnosti prebranega dela, saj ob lastnem ustvarjalnem naporu pri iskanju ustreznih jezikovnih in slogovnih rešitev postaja dojemljivejši za mnoge nove vidike književnosti.

Gre torej še za eno možnost slogovnih vaj, ki lahko potekajo na tri načine:

- individualno prevajanje različnih besedil;
- individualno prevajanje istega besedila;
- individualno prevajanje na več delov razdeljenega daljšega besedila in skupinsko povezovanje in usklajevanje fragmentov;
- skupinsko prevajanje istega besedila.

Uspešni prevodi so dobrodošli na straneh šolskega glasila ali celo v knjižnih izdajah, saj učenci na ta način sošolcem posredujejo doslej še neprevedena književna besedila, lahko pa jih tudi pošljejo v objavo medijem.

#### **Literatura za učitelje:**

M. Blažič: Kreativno pisanje, Ljubljana 1992.

M. Grosman: Bralec in književnost, Ljubljana 1989.

M. Kordigel: Mladinska literatura, otroci in učitelji, Ljubljana 1994.

B. Krakar Vogel: Skice za književno didaktiko, Ljubljana 1991.

I. Saksida: Mladinska književnost med literarno vedo in književno didaktiko, Maribor 1991.

I. Saksida: Petdeset zlatnikov, Tržič 1998.



## 5 STANDARDI ZNANJA

### **Učenci:**

- izrazijo svoje literarnoestetsko doživetje,
- ustvarjalno interpretativno preberejo umetnostno besedilo,
- razčlenijo značilnosti zunanje in notranje zgradbe književnega dela,
- opišejo književno osebo, dogajalni prostor in čas,
- razčlenijo dogajanje na dogajalne enote,
- določijo temo besedila in vrsto pripovedovalca,
- določijo vrsto slogovnega postopka,
- pojasnijo razumevanje metafore,
- primerjajo umetnostna besedila glede na temo, književne osebe, čas in prostor, dogajanje in snov,
- napišejo kratko pesem in dramski prizor,
- napišejo likovno pesem ali pesem lepljenko,
- napišejo po eno basen, pripovedko ali bajko, anekdoto, spominsko črtico, fragment daljše pripovedi in fragment trivialne pripovedi,
- napišejo fiktivni dnevnik književne osebe,
- napišejo dnevnik branja,
- napišejo predstavitev avtorja in knjige,
- uporabljajo literarnovedne pojme.



## C) ŠOLSKO NOVINARSTVO

### 1 PREDSTAVITEV PREDMETA

Šolsko novinarstvo je kot izbirni predmet del obveznega programa osnovne šole. Je del sklopa treh izbirnih predmetov (literarni klub, šolsko novinarstvo in gledališki klub), ki nadgrajuje predmet slovenščina. Ta sklop predstavlja poglobljanje in razširitev sposobnosti in znanj v okviru predmeta slovenščina, upošteva interese učencev in uravnoteženost področij umetnostnega in neumetnostnega jezika. Šolsko novinarstvo se povezuje z drugimi predmeti in področji, predvsem z vzgojo za medije, knjižnično, likovno in tehnično vzgojo, računalništvom, tujimi jeziki, zgodovino, geografijo, etnologijo ter etiko in družbo.

Predmet se navezuje na bogato izročilo osnovnošolskih novinarskih in dopisniških krožkov ter uredništev šolskih glasil. Združuje raziskovanje neumetnostnih jezikovnih zvrsti, posebej publicističnih. V praktičnem delu z besedili (branje in pisanje) učenci pod učiteljevim vodstvom dograjujejo svojo zmožnost sprejemanja in tvorjenja neumetnostnih besedil (zlasti sporočanje) ter se usposablja za ustvarjalno in kritično sprejemanje publicističnih/propagandnih besedil. Opazuje jezik in slog teh besedil. Predmet ponuja tudi možnosti raziskovalne dejavnosti na področju slovenskega jezikoslovja in stilistike ter slovstvene folkloristike in dialektologije.

Predmet šolsko novinarstvo se povezuje s Tekmovanjem v znanju materinščine za Cankarjevo priznanje, raziskovalnimi nalogami v okviru gibanja Znanost mladini, spodbuja pa tudi druge raziskovalne projekte (samostojne ali skupinske in po iniciativi šole). Priporočljivi obliki za izvajanje izbirnega predmeta šolsko novinarstvo sta skupinsko in projektno delo.

Izbirni predmet šolsko novinarstvo je enoleten in se lahko izvaja v 7., 8. ali 9. razredu osnovne šole (glede na število prijav). Namenjena mu je 1 ura pouka tedensko, tj. 35 ur letno, oz. 32 ur v 9. razredu. Cilje, zapisane v učnem načrtu, učitelj uresničuje selektivno glede na razred, v katerem se predmet izvaja, sposobnosti, predznanje in interese učencev, ob upoštevanju individualizacije in diferenciacije ter glede na svoje izkušnje iz prakse. Končna izbira vsebin in ciljev je prepuščena učitelju, s tem da upošteva standarde znanja.

Temeljni cilji pouka šolskega novinarstva so zapisani v učnem načrtu, te cilje pa dopolnjuje učitelj glede na interese učencev, lastne pobude, usposobljenost in pogoje za delo.

## 2 SPLOŠNI, FUNKCIONALNI IN IZOBRAŽEVALNI CILJI

### 2.1 SPLOŠNI CILJI

#### **Učenci:**

- si razvijajo pozitivno čustveno in razumsko razmerje do slovenskega jezika,
- se zavedajo, da je jezik najpomembnejši del kulturne dediščine in s tem temeljna prvina človekove osebne in narodne identitete,
- se zavedajo, da je slovenski jezik državni jezik v Republiki Sloveniji in si oblikujejo narodno in državljansko zavest,
- si utrjujejo svoje znanje knjižnega jezika (zbornega in pogovornega),
- se zavedajo različnih okoliščin za rabo knjižnega in neknjižnega jezika, zato pri sporazumevanju uporabljajo govornemu položaju ustrezno socialno zvrst/podzvrst,
- si razvijajo sposobnosti za vse štiri sporazumevalne dejavnosti (poslušanje, govorjenje, branje in pisanje),
- si razvijajo sposobnosti izražanja v praktičnosporazumevalnem, strokovnem in publicističnem jeziku,
- oblikujejo pozitiven odnos do slovstvenega izročila,
- kritično presojujejo in vrednotijo izdelke medijev.

### 2.2 FUNKCIONALNI CILJI

#### **Učenci:**

- prebirajo in razčlenjujejo časopisni in revijski tisk, sledijo radijskemu in televizijskemu programu ter si oblikujejo kritičen odnos do medijev (vzgoja za medije),
- tvorijo raznolika informativna in interpretativna publicistična besedila,
- ustvarjajo razredni in šolski časopis, pripravljajo oddaje na šolskem radju in/ali televiziji,
- objavljajo svoje prispevke v mladinskem tisku, njim namenjenih rubrikah v časopisih, posebnih oddajah radijskih postaj,
- s prispevki se odzivajo na razne slovstvene razpise,
- se uvajajo v raziskovanje jezika in književnosti, spoznajo osnove in temeljne metode znanstvenega raziskovanja jezika in književnosti,

- proučujejo raznolike socialne zvrsti jezika, posebej slovenska narečja in interesne govorice,
- spoznavajo slovstveno folkloro in se seznanjajo z možnostmi njenega pridobivanja, urejanja, dokumentiranja in arhiviranja,
- pridobivajo gradivo slovstvene folklore na terenu,
- folklorno gradivo objavljajo v šolskih in javnih medijih,
- uporabljajo priročnike, leksikone, slovarje.

## 2.3 IZOBRAŽEVALNI CILJI

### Učenci :

- poglobljajo temeljne jezikoslovne pojme (predvsem na ravni njihove rabe),
- spoznavajo najbolj pogoste stalne oblike novinarskega sporočanja,
- spoznavajo slovstveno folkloro in se usposabljaajo za njeno zbiranje in raziskovanje.

## 3 RAZČLENITEV FUNKCIONALNIH IN IZOBRAŽEVALNIH CILJEV

### 3.1 FUNKCIONALNI CILJI

1 Učenci prebirajo časopisni in revijski tisk, sledijo radijskemu in televizijskemu programu ter si oblikujejo kritičen odnos do medijev (vzgoja za medije).

- V posebne mape spravljajo izrezke iz časopisov in revij, jih urejajo po načelu novinarskih zvrstnosti ter opremljajo z zaznamki in opombami.
- Iz časopisov izrezujejo vzorce zvrsti in vrst publicističnih besedil, si podčrtujejo bistvene podatke: zgradbene prvine, tipične sintagme, frazeologijo, besedje itd.
- Govorno razčlenjujejo sporočila medijev, jih presojujejo, se o njih pogovarjajo in utemeljujejo svoja stališča.
- Določajo bistvene sestavine zvrsti in vrst naslednjih publicističnih besedil:
  - informativna zvrst novinarskega pisanja: vest, poročilo, reportaža, anketa, intervju, okrogla miza;
  - interpretativna zvrst novinarskega pisanja: komentar, uvodnik, članek in ocena.

- Prebirajo časopise vrstnikov z drugih šol, primerjajo jih s svojim časopisom in jih kritično vrednotijo.
- Pripravijo razstavo šolskih listov, ki jih hranijo v svojem arhivu.
- Ob obisku (lokalne) časopisne hiše, radijske ali televizijske postaje se seznanijo z delom poklicnih novinarjev.

2 Učenci tvorijo raznolika informativna in interpretativna publicistična besedila.

- Pišejo vest, poročilo, reportažo, anketo, intervju, komentar, uvodnik, glosa, članek in oceno; izvedejo okroglo mizo.
- S publicističnimi besedili pokrivajo aktualno dogajanje v šoli in okolju.
- Glede na tematiko in nagnjenja učenci izberejo ustrezno vrsto novinarskega pisanja.
- Ustvarjalen in kritičen dialog z besedilom vzpostavljajo, tako da posnemajo njegov jezik in slog, spreminjajo njegovo socialno in funkcijsko zvrstnost ter ga slogovno preoblikujejo. Pišejo travestijo, tako da prvine književnega dela (dogajanje, književne osebe) prenesejo v praktičnosporazumevalna, strokovna in publicistična besedila.
- Iz tujega jezika prevedejo krajše publicistično besedilo.
- Svoja besedila primerjajo in presoјajo.

3.1 Učenci ustvarjajo razredni in šolski časopis, stenski časopis, pripravljajo oddaje na šolskem radiu in/ali televiziji in/ali objavljajo svoja publicistična besedila na medmrežju.

- Organizirani v uredniškem odboru pišejo strokovna in publicistična besedila, jih prebirajo, urejajo in objavljajo v razrednem in/ali šolskem literarnem časopisu ali njegovi tematski številki. Pri tem pojasnjujejo in utemeljujejo svoja mnenja.
- Oblikujejo uredniški koncept.
- Pripravijo tematsko številko časopisa ali glasilo na magnetofonskem traku (varianta).
- Likovno in tehnično uredijo časopis. Pri tem rokujejo s sodobnimi tehničnimi sredstvi (računalniška oprema, fotokopirni stroj).
- Vodijo dokumentacijo uredništva.
- Seznanjajo ostale učence z delom šolskega novinarstva in jih spodbujajo k sodelovanju.

3.2 Učenci objavljajo svoje prispevke v mladinskem tisku, njim namenjenih rubrikah v časopisih ter posebnih oddajah radijskih postaj.

- Učenci v okviru pouka šolskega novinarstva svoje strokovna in publicistična besedila prebirajo in izbirajo najprimernejša za objavo v medijih.

3.3 Učenci se s prispevki odzivajo na razne slovstvene razpise.

- Učenci pišejo strokovna in publicistična besedila na razpisane teme, prebirajo, primerjajo, izbirajo in najboljša pošljejo razpisovalcu.

4 Učenci se uvajajo v raziskovanje jezika ter književnosti in se seznanjajo z metodami raziskovanja jezika in književnosti.

- Lektorirajo in korigirajo besedila, ki so pripravljena za objavo v glasilu.
- V skupini pripravljajo jezikoslovno ali književno projektno ali raziskovalno nalogo.
- Zapisujejo in kritično presojujejo napise na javnih mestih, predvsem tuja poimenovanja podjetij, trgovin, lokalov. Iščejo domače ustreznike tujim imenom.

5 Učenci preučujejo raznolike socialne zvrsti jezika, posebej slovenska narečja in interesne govorice.

- S pomočjo slogovnih in jezikovnih vaj ter iger spoznavajo vlogo in položaj slovenščine. Narečno in slengovsko besedilo “prevedejo” v knjižni jezik in obratno. Sestavijo slovarček besed in frazemov iz svojega narečja ali slenga.
- V skupini pripravljajo jezikoslovno projektno ali raziskovalno nalogo o narečju ali interesnih govoricah.
- S pomočjo magnetofonskih posnetkov fonetično zapisujejo folklorne pripovedi in jih “prevedejo” v knjižni jezik.

6.1 Učenci spoznavajo slovstveno folkloro in se seznanjajo z možnostmi njenega pridobivanja na terenu, urejanja, dokumentiranja in arhiviranja.

- Berejo njim najbližje krajevne in pokrajinske zbirke ter standardne zbirke slovenske slovstvene folklore.
- Z branjem njim primerne strokovne literature se usposabljaajo za raziskovanje in preučevanje slovstvene folklore.
- Uvajajo se v redakcijsko delo na besedilih slovstvene folklore.
- Seznanjajo se z načeli za dokumentiranje in arhiviranje besedil slovstvene folklore.
- Usposabljaajo se za razlikovanje slovstvene folklore od folklorizma in literarčenja.

6.2 Učenci zbirajo in preučujejo kulturno dediščino na podeželju ali v mestnem okolju. Pri informatorjih zbirajo gradivo v obliki intervjujev in anket.

- Zapisujejo krajša folklorna besedila (pregovori, reki, uganke, zabavljivke, šale, anekdote, lirske pesmi, grafiti ipd.) in jih preučujejo ter urejajo.

- Zapisujejo daljše pripovedi (spomini, povedke, bajke, legende, pravljice, epske pesmi ipd.) in jih preučujejo ter urejajo.
- Raziskujejo šege in navade (šege ob praznikih, stara verovanja, vraže, ženitovanjske šege, plesi, slovo učencev od osnovne šole, družabne navade mladih ipd.).
- Raziskujejo otroške igre nekdanje in danes (pastirske igre, družabne igre mestnih otrok ipd.).
- Zapisujejo ledinska imena ali priimke in preučujejo njihov izvor.
- Raziskujejo vidne osebnosti kraja ali lokalne posebnosti.
- Raziskujejo stare obrti in začetke industrije v okolju, razvoj šolstva, spreminjanje arhitekturne podobe domačega kraja ali njegovo kulturno ali športno zgodovino.

6.3 Učenci gradivo slovstvene folklore objavljajo v šolskih in zunaj šolskih javnih medijih.

- Seznanjajo se s kriteriji za objavo besedil in le-ta pripravljajo za objavo.
- Komentirane zapise slovstvene folklore in svoja besedila o kulturni dediščini objavljajo v šolskem časopisu, literarnem listu, zborniku in/ali jih pošiljajo uredništvom medijev.

7 Učenci uporabljajo priročnike, leksikone, slovarje in druge vire.

- Po branju praktičnosporazumevalnih, strokovnih in publicističnih besedil ustno razložijo pomen neznanih besed iz sobesedila oz. pogledajo v slovar, leksikon ali kak drug priročnik.
- Sestavljajo svoj slovarček "neznanih besed".
- Pri pridobivanju gradiva slovstvene folklore samostojno iščejo informatorje.

## 3.2 IZOBRAŽEVALNI CILJI

1 Učenci uporabljajo jezikoslovne izraze, ki jih usvajajo pri pouku slovenščine in poglobljajo temeljne jezikoslovne pojme (predvsem na ravni njihove rabe).

2 Učenci spoznavajo socialne zvrsti jezika, še posebej

- slovenska narečja,
- interesne govorice (sleng), in funkcijske zvrsti jezika, še posebej
- praktičnosporazumevalna,
- strokovna,
- publicistična besedila.

3 Učenci pridobivajo temeljne pojme v povezavi z mediji:

- časopis, revijalni tisk, radijski in televizijski program,



- šolski časopis, razredni časopis, tematska številka, slovstveni razpis,
- uredništvo, glavni, likovni, tehnični urednik, uredniški koncept,
- ogledalo, stolpec, rubrike, kolofon,
- lektor, korektor, dokumentalist.

- 4 Učenci spoznavajo najbolj pogoste stalne oblike novinarskega sporočanja:
- informativne zvrsti: vest, poročilo, reportažo, anketo, intervju, okroglo mizo,
  - interpretativne zvrsti: komentar, uvodnik, članek in oceno.

- 5 Učenci spoznavajo slovstveno folkloro in se usposablajo za njeno raziskovanje. Pridobivajo temeljne pojme iz slovstvene folkloristike in uporabljajo naslednje izraze:
- slovstvena folkloro: pregovori, reki, uganke, zabavljivke, šale, anekdote, lirske pesmi, spomini, pripovedke, bajke, legende, pravlјice, epske pesmi, grafiti,
  - informator,
  - kulturna dediščina.

## 4 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA URESNIČEVANJE UČNEGA NAČRTA

### 1 RAZREDNI IN ŠOLSKI ČASOPIS

- 1.1 Šolski časopis z vsemi spremljevalnimi oblikami in možnostmi spada med najpomembnejše interesne dejavnosti na naših šolah, saj ob njem učenci poglobljajo svoje zmožnosti jezikovnega izražanja in se vzgajajo v kritične bralce in sprejemalce medijev, poleg velikega števila mladih novinarjev pa lahko zaposli še mnogo vrstnikov: likovnike, fotografe, literate, raziskovalce vseh mogočih področij, tiskarje, razpečevalce itd. Pisanje in urejanje takega glasila je središčna dejavnost pri predmetu šolsko novinarstvo.
- 1.2 Učitelj izbirnega predmeta šolsko novinarstvo ima pri oblikovanju uredniškega odbora razrednega ali šolskega časopisa pomembno vlogo, saj pomaga učencem razdeliti naloge skladno z njihovimi zanimanji in sposobnostmi. Uredniški odbor predstavljajo vsi učenci, ki so se odločili za izbirni predmet šolsko novinarstvo. Iz svoje srede izberejo glavnega urednika, mu ob bok postavijo pomočnika (ta je tudi njegov namestnik) ter med ostalimi člani uredniškega odbora poiščejo urednike rubrik (rubrike o znanosti in tehniki, o umetnosti

in kulturi, o življenju na šoli in v kraju, o športu, literarnih in veselih strani ipd.). Učitelj še posebno tesno sodeluje z učiteljema likovnega in tehničnega pouka, da skupaj najdejo likovnega in tehničnega urednika. Učenci, ki najbolje obvladujejo slovenski jezik in pravopis prevzamejo naloge lektorjev in korektorjev besedil, pripravljenih za tisk. Za vso dokumentacijo uredništva skrbi dokumentalist. Zadolžitve so med učence enakomerno razdeljene, med letom pa jih po dogovoru lahko zamenjajo.

Učenci na začetku izberejo ime časopisa. To naj bo izvirno, živahno in naj nakazuje kako značilnost generacije, kraja ali šole.

1.3 Učitelj in uredništvo se odločajo za razredni list, v katerem objavljajo zgolj svoja besedila, ali šolski časopis, da ga bo sooblikovalo čimveč dopisnikov iz vseh razredov. Na tej podlagi oblikujejo izvirni koncept lista. Vse sestanke uredniškega odbora vodi glavni urednik, njegov pomočnik ali dokumentalist, ki zamisli in sklepe zapisuje. Uredniki rubrik poročajo o zbranih prispevkih, jih dajo v branje ostalim učencem in se v argumentiranem pogovoru odločajo za objavo ali proti njej. Sprejeta besedila oddajo glavnemu uredniku. Ta jih, urejene po rubrikah, razvršča v uredniški mapi, da se pokažejo prvi obrisi bodočega časopisa. Poglejmo enega izmed uveljavljenih modelov:

- uvodnik (uredniški ali aktualnotematski),
- informativne rubrike (vesti ali kronike šolskih in obšolskih dogodkov),
- člankarski del (rubrike Naš komentar, Mali intervju, Reportaže iz šolskih klopi, Naše ocene, Potopisne strani ipd.),
- poljudna vsebina (rubrike Svet okrog nas, Koledar novic iz narave, Iz znanosti in tehnike, Mladi raziskovalec, Zgodbe o živalih ipd.),
- literarni del (rubrike Zgodbe, pesmi in zapisi, Spominske črtice, Iz prevajalske delavnice, Povest v nadaljevanjih, Razmišljanja, Literarna reportaža, Intervju ipd.),
- športna rubrika (nadaslovi Iz dela ŠŠD, Šolska košarkarska liga, Športnik meseca, Vesti z igrišč, Šahovska stran ipd.),
- zabavne strani (šale iz šolskih klopi, rebusi in križanke, uganke itd.),
- kolofon.

Pri urejanju prispevkov se izkristalizira osrednja tema, ki ji je treba najti najbolj vidno mesto v časopisu in ob njej učinkovito in smiselno nizati ostale rubrike. Časopis, ki bi imel stalni vrstni red rubrik, zacementiran iz številke v številko, bi sčasoma okostenel, saj bi mladim sodelavcem sugeriral, da bodo uspešnejši, če se bodo prilagajali togemu konceptu in v nedogled variirali že objavljene teme.

Dober šolski časopis prinaša pestre vsebine v raznovrstnih oblikah. V učne načrte za pouk slovenščine je vključeno branje in tvorjenje strokovnih in publicističnih besedil, pri

izbirnem predmetu šolsko novinarstvo pa učitelj pri učencih to znanje utrjuje in pogloblja ter ga vpleta v delo uredništva časopisa. Svetuje jim pri iskanju oblike, s katero bodo ustrezno predstavili izbrane dogodke, probleme ali osebnosti.

1.4 Tako zraste osrednja tema številke, neredko pa se celo osamosvoji v tematski časopis. Učence pa k pisanju in zbiranju gradiva za tematske številke pripravijo tudi predlogi projektov ali raziskovalnih nalog, ki jih razpišejo šole, društva ali mladinski listi. Učiteljeva vloga pri nastajanju tematskega lista ali zbornika, za katerega so se učenci sami odločili, je v prvi fazi predvsem v tem, da izkoristi otroško radovednost, vedoželjnost in voljo do odkrivanja novega, da torej ugotovi stopnjo interesov svojih učencev, nato pa te širi in pogloblja. Če so učenci prepuščeni samim sebi, svoje načrte, ki so ponavadi velikopotezni, redkokdaj izpeljejo do konca, zato je tudi pozneje vedno pripravljen, da jim v kritičnih trenutkih kaj pojasni, jim svetuje ustrezno obliko pisanja, v kateri se bodo najbolje izrazili, jim ponudi literaturo, jih usmeri k strokovnjaku, napoti v knjižnico ali arhiv in jih opozarja na širši kontekst teme. Tako si vedenje o nekem problemu širijo in poglobljajo, o svojih spoznanjih in izkušnjah poročajo sošolcem, zato učitelju ni več težko pritegniti k sodelovanju pri projektu še več učencev. Igra prerašča v raziskovanje in se lahko spet v igro vrača. Učitelj je pozoren, da se učenci ne lotevajo pretežkih ali prelahkih nalog in da je skupinsko delo usklajeno in dobro organizirano. Včasih vnema splashni, novi interesi prihajajo navskriž s prejšnjimi. Takrat skupaj pregledajo, kaj je že narejenega, učitelj pa jim pokaže bližnje cilje in te postavi v ravnovesje s končnimi. Kadar pobudo za posebno številko časopisa dá učitelj, se mora na motiviranje učencev še bolje pripraviti. Učence pritegne nenavadna tematika, presenetljiva in na prvi pogled živahna snov, zato je na začetku treba njihovo pozornost usmeriti v najbolj privlačne prvine projekta. Če ne sprejmejo ponujene teme, je bolje, da učitelj misel nanjo opusti ali pozneje ponovno poskusi z novo generacijo.

1.5 S široko razširjenostjo kasetnih magnetofonov se šolskemu novinarstvu odpira še nova (variantna) možnost: na kaseto posnamejo zvočno glasilo in ga z direktnim kabelskim presnemanjem tudi razmnožijo. V javnost na ta način pošljejo glasbeno poustvarjalnost svojih sošolcev, posnetke šolskega pevskega zbora ali orkestra, folklornega petja ali koncerta popularne skupine, literarnega večera ali pogovora z zanimivimi sogovorniki, zvočne zapise dogodkov in prireditev v svojem kraju ipd. V sodelovanju z literarnim in gledališkim klubom pripravijo krajšo radijsko igro in jo vključijo v svoj zvočni časopis. Vse opombe pri snemanju, vse različice posnetkov in druge opombe zapišejo v snemalno knjigo, da je kasneje pri montaži delo lažje. Obenem s kaseto uredništvo lahko izda tudi tiskani del glasila ali prilogo. V zveščiču, ki ga dodajo škatlici z magnetofonskim trakom, učenci objavijo prispevke, ki na kaseti ne bi bili

učinkoviti, ali take, ki dopolnjujejo posneto gradivo (fotografije, ilustracije, notne zapise ipd.).

1.6 V zadnji fazi urejanja se vključita še likovni in tehnični mentor. Glavni, likovni in tehnični urednik skicirajo ogledalo časopisa, s katerim glede na uredniški koncept na določenem številu listov predvidijo prostor za novinarske, literarne in likovne prispevke. Rokopisnih listov, kakršne pozna naša šolska zgodovina, je danes malo, tudi natipkanih na pisalnem stroju (delo šolske administracije ali učitelja) je vse manj. Pisno gradivo otroci sami prepíšejo v računalnik in ga s pomočjo ustreznih programov oblikujejo in urejajo.

Tudi tiskanje šolskega časopisa s ciklopisnim ali s ciklostilnim razmnoževalnim strojem je že preteklost. Večina šol si je nabavila moderne stroje za elektronsko preslikavanje, tako razredne časopise in šolske liste v manjši nakladi razmnožijo z njimi. Kadar pa uredništvo načrtuje večje število izvodov, pa časopis dá natisnit v kopirnice ali tiskarne. Tam na posebne elektronske matrice ali filme zlahka preslikajo stolpce ali rokopise, risbe, grafike in dokaj dobro tudi fotografije.

Potiskane liste učenci spet zlagajo in spenjajo kar sami, razen kadar ima časopis večji obseg.

1.7 Uredništvo v okviru pouka predmeta šolsko novinarstvo izda svoj časopis trikrat letno, kar zagotavlja njegovo aktualnost in omogoča kakovost. Tak ritem ohranja ob dobrem učiteljevem načrtovanju pouka in organiziranem uredniškem delu. Izogiba naj se pripravljanju zajetnega zbornika prispevkov, ki izide le enkrat ob zaključku šolskega leta. Posamezna redna številka naj ne bi presejala 16 strani, priloge in tematske publikacije pa imajo vsebinam ustrezen obseg.

Najbolj priporočljiv format osnovnošolskih listov je 297 x 210 mm (A4), to je velikost pisarniške pole, saj se nanj dá dovolj pregledno razporediti besedila in likovne prispevke. Zelo preprosto je tak list prepogniti, da nastane format A5, redkejši pa so primeri časopisa kvadratne oblike (210 x 210 mm) ali drugačnih, saj so precej dražji.

## 2. SLOVSTVENA FOLKLORA

2.1 Seznanjanje s slovensko slovstveno folkloro, spoznavanje možnosti njenega preučevanja in uvajanje v zbiranje kulturne dediščine so pomembne dejavnosti pri predmetu šolsko novinarstvo. Omogočajo učenčevo živo vključevanje v okolje, povezavo z drugimi predmeti in etnologijo ter uresničevanje interdisciplinarnosti. Učencem omogočajo povezanost z njihovo govorno podlago, narečjem in pogovornim jezikom. Pritegnejo in zaposlujejo učence, ki imajo različna nagnjenja in sposobnosti, kar je pomembno za njihovo osebno rast. Ob njih si razvijajo sposobnosti za vse štiri sporazumevalne dejavnosti: poslušanje, govorjenje, branje in pisanje, zapisovanje.

2.2 Vsak folklorni dogodek je 'folklorna monodrama' in s tem v bistvu oblika gledališča. Tako se učenci seznanjajo s prvobitno ustvarjalnostjo na različnih ravneh v živo. Hkrati pa jim predmet ponuja tudi vrsto priložnosti za seznanjanje s slovensko literaturo, če je pozornost usmerjena bolj vanjo in ne toliko na teren. Tu je največ možnosti za celostno sprejemanje od spoznavanja do doživljanja.

2.3 Najustreznejši obliki za šolsko ukvarjanje s slovstveno folkloro sta skupinsko in projektno delo. Tu je kar največ možnosti za celostno učenje, saj delo vključuje proces od spoznavanja k doživljanju in vključuje tudi možnost za sodelovalno učenje. Ustvarjalno sodelujejo učenci, ki so vključeni v različne izbirne predmete in krožke (gledališki, literarni, dopisniški, zemljepisni, zgodovinski, turistični, fotografski itd.). Podeželje ima pri zbiranju slovstvene folklore prednost, toda tudi mestno okolje ponuja učitelju in učencem veliko priložnosti, saj slovstvena folkloro še zdaleč ni izraz zgolj agrafične kulture.

Nekaj iztočnic za terensko delo:

2.3.1 Najprej je primerno učencem pojasniti temeljne pojme in jih seznaniti s sodobno terminologijo, da si z njo osvojijo sistem izražanja in pridobijo občutek za razmejevanje slovstvene folklore in literature. Vmesni prostor, ki sega s svojimi valencami vanju, je literarjenje/literarčenje. V okviru slovstvene folkloristike je zelo pomembno opozorilo na ločevanje med (slovstveno) folkloro in folklorizmom, ki je bolj ali manj njen ponaredek.

2.3.2 Učencem nato predstavimo bližnje in daljnje cilje zbiranja gradiva na terenu. Poučimo jih, da je bila slovstvena folkloro nekdanj edina oblika besednega umetnostnega izražanja, da pa od začetka življenja literature (pri nas od protestantizma dalje) živita obe veji besedne umetnosti vzporedno, vsaka s svojim žanrskim sistemom, ki se med seboj dopolnjujeta. Tudi glede na snov in motiviko obstajata med njima veliko so/delovanje, vendar pa si je zaradi tehničnega tipa komunikacije literatura v javnem življenju nasproti slovstveni folklori pridobila velikansko prednost.

2.3.3 Kdo so lahko informatorji? Najprej seveda starši, stari starši in drugi sorodniki, sosedje in sovaščani/sokrajani. Nikakor ne gre spregledati domov upokojencev in druge vrste varovancev, na obisk v njih pa je treba otroke ustrezno pripraviti.

2.3.4 Po načelu od lažjega k težjemu, od bližnjega k daljnemu jih najprej navajamo na zapis krajših in v tem pogledu lažjih žanrov, kot so pregovori, uganke, pesmi/ce. Zapisovanje folklornih pripovedi je namreč težje od zapisovanja ritmiziranih in verzificiranih besedil, pri katerih shema pomaga oblikovanju besedila, medtem ko pri proznem oblikovanju tega ni in je pripovedovalec veliko bolj prepuščen samemu sebi. To pomeni, da se glede na oblikovanje od njega zahteva večja ustvarjalnost, četudi pri tem upošteva in uporablja stereotipe in formule, kar delno ustreza verznim vzorcem pri pesmih. Glede na pre-

vladovanje vrednostnega sistema literature, se zdi presenetljivo, da je v slovstveni folklori proza bolj izpovedna kot pesmi, zato je tudi težje priti do nje. Pripovedi je tudi (filološko) težje zapisovati, ker so praviloma v narečju, medtem ko so pesmi veliko bližje knjižnemu jeziku. Idealno je, da se katera koli vrsta slovstvene folklore snema na magnetofon/kasetofon in potem dobesedno prepíše. Vsekakor si ni dovoljeno nič izmišljati, dodajati iz svojega. Danes je hkrati z ravnino teksta mogoče z video posnetki registrirati tudi ravnini konteksta in teksture. Če pa ne, je koristna vsaj dobra (zaradi obstojnosti najboljše črno-bela) fotografija.

2.3.5 Etika je nad znanostjo! Nikoli ni dovoljeno snemati z magnetofonom, ne da bi informatorja vprašali za dovoljenje. Res je velika umetnost pripraviti pripovedovalca do tega, da se sprosti in začne pripovedovati na našo željo, toda rajši se zadovoljimo s slabšimi posnetki, z zamudnim zapisovanjem ali celo zgolj obnovo pripovedi, kakor da bi prevarali človeka, ki nam je zaupal svojo nadarjenost in vednost.

2.3.6 Izhodišče: Naključnemu sogovorniku se najlažje približamo z vprašanji o zunanjih posebnostih okolja, kamor prihajamo (npr. o ledinskih imenih, ali o njih obstajajo kake zgodbe). V pogovoru polagoma repertoar razširjamo vse tja do mitičnih tem, ki so danes v spominu najgloblje zakopane in od njih dobivamo le okruške.

2.4 Dokumentiranje gradiva: Priporočljivo je zapisati vsako enoto slovstvene folklore na svoj list formata A4. S tem si zelo olajšamo urejanje gradiva pri razvrščanju v posamezna poglavja. K vsaki enoti pripišemo ime in priimek pevca/pripovedovalca, leto, kraj rojstva in poklic ter podatke o kraju in času zapisa. Primerno je, da poizvemo, ali se je od kod priselil, od kod pesem/pripoved pozna in kdo mu jo je posređoval. Dodamo še opombe o kontekstu in teksturi: ali je pel/pripovedoval, pri kakšnem delu ali zgolj naročeno (kar je v bistvu umetno skonstruiran kontekst), je pripovedoval živahno, monotono, kakšne so bile glasovna ubranost, mimika, gestikulacija, je poslušal še kdo poleg nas?

2.5 Predstavitev zbranega gradiva:

- učenci pripravijo razstavo zapisov, zbranih predmetov in fotografij o terenskem delu;
- jo združijo s prireditvijo, na kateri predvajajo dokumentarne posnetke ali nastopajo na podlagi zbranega gradiva, praviloma z avtentično narečno izgovorjavo;
- pripravijo gradivo za objavo v šolskem časopisu (v rubriki, tematski številki), posebni publikaciji in/ali na medmrežju;
- z njim konkurirajo za objavo v lokalnih glasilih, na radiu, televiziji ter morda prodrejo celo na program osrednjih medijskih hiš in knjižnih založb;
- z njim obogatijo arhive dialektologov in slovstvenih folkloristov, saj jim služi za raziskave.

2.6 Na šolah, ki nimajo primernege zaledja za zbiranje gradiva na terenu, je z učenci možno organizirati izpisovanje posameznih motivov slovstvene folklore iz časopisov in revij (posebno lokalno obarvanih), iz koledarjev in pokrajinskih zbornikov, ne nazadnje iz leposlovja ali knjig iz zbirke Glasovi in jim iskati medsebojne primerjave. Tudi v tem primeru jih je treba navajati k ustreznemu citiranju in dokumentiranju gradiva ter njegovemu komentiranju, za sklep pa prav tako sledijo različne predstavitve (nastop pred domačim občinstvom, objave v šolskem časopisu ipd.). S tem se enakovredno krepi učenčeva narodna istovetnost, ustvarjalnost, smisel za skupinsko delo in pozitiven odnos do domače kulturne dediščine.

### **3. OSTALA RAZISKOVANJA**

3.1 Priporočljivi obliki za izvajanje izbirnega predmeta šolsko novinarstvo sta skupinsko in projektno delo. Kadar se to razraste v šolsko raziskovalno nalogo, jo mentor vključi v gibanje Znanost mladini, kjer učenci pridobivajo osnove in temeljne metode znanstvenega raziskovanja jezika, književnosti in folkloristike.

3.2 Učence zadnjih dveh razredov osnovne šole učitelja slovenščine in šolskega novinarstva vzpodbujata k vključevanju v 1. stopnjo Tekmovanja v znanju materinščine za Cankarjevo priznanje ter jih usmerjata k temeljitejšemu študiju slovenskega jezika in slovenske besedne umetnosti ter jim utrjujeta nazore o slovenskem jeziku in vrednosti njegovih umetnostnih besedil. Vsebino tekmovanja določajo veljavni šolski programi in vsakoletni razpis. Praviloma presega obseg učnega načrta in je naslonjena na dostopno literaturo. Učenci se pomerijo med seboj na šolskem in vseslovenskem tekmovanju z reševanjem preizkusov znanja objektivnega tipa ter pisanjem pisnih nalog.

3.3 Raziskovalni projekti in tekmovanja so z izbirnim predmetom samo posredno ciljno povezani, zato šolsko novinarstvo ne sme prevzeti prevladujočega deleža njihovih vsebin.

**Literatura za učitelje in učence:**

D. Bajt: Pišem, torej sem, Maribor, Založba Obzorja, 1994.

M. Košir: Mladi novinar – pomaga lastna glava, Ljubljana, Mladinska knjiga, 1987.

M. Kalin Golob: Jezikovni kotički in jezikovna kultura, Ljubljana, Založništvo Jutro, 1996.

F. Novak: Poslovni in uradovalni jezik, Ljubljana, Gospodarski vestnik, 1980.

J. Sršen: Jezik naš vsakdanji, Ljubljana, Gospodarski vestnik, 1992.

M. Stanonik: Slovstvena folklorja v domačem kraju, Ljubljana, ZRSŠ, 1990.

M. Stanonik: Slovstvena folklorja, Ljubljana, DZS, 1998.

V deveti deželi, Sto slovenskih pravljic iz naših dni, izbrala in uredila M. Stanonik, Ljubljana, Mladinska knjiga, 1995.

Knjige iz zbirke Glasovi, Kmečki glas, od 1988.

## 5 STANDARDI ZNANJA

**Učenci:**

- določijo bistvene sestavine zvrsti in vrst naslednjih publicističnih besedil:
  - informativna zvrst novinarskega pisanja: vest, poročilo, reportaža, anketa, intervju, okrogla miza,
  - interpretativna zvrst novinarskega pisanja: komentar, uvodnik, članek in ocena,
- napišejo vest, poročilo, reportažo, anketo, intervju, komentar, uvodnik, članek in oceno ter pripravijo okroglo mizo,
- posnemajo slog in jezik besedila, spremenijo socialno in funkcijsko zvrst,
- pripravijo najmanj en prispevek za razredni in šolski časopis ali za oddajo na šolskem radiu oz. televiziji,
- pripravijo uredniški koncept časopisa, koncept tematske številke,
- likovno ali tehnično uredijo časopis,
- pošljejo najmanj en prispevek na uredništvo mladinske periodike ali drugih javnih medijev,
- lektorirajo in korigirajo sošolčev prispevek,
- narečno in slengovsko besedilo prevedejo v knjižni jezik in obratno,
- sestavijo slovarček besed in frazemov iz svojega narečja ali slenga,
- po magnetofonskem posnetku zapišejo folklorno pripoved in jo prevedejo v knjižni jezik,
- zapišejo tri folklorna besedila,
- opišejo eno šego ali navado oz. predstavijo staro obrt ali dogodek iz zgodovine kraja,
- poznajo strokovno izrazje s področja novinarstva in slovstvene folkloristike.